

YEREL YÖNETİMLERDEN BEKLENTİLER (AVANOS VE GÜLŞEHİR ÖRNEĞİ)

Hasan Yavuzer*
Ahmet Cihan**

Özet / Abstract

Bu çalışma Nevşehir'e bağlı Avanos ve Gülşehir ilçe merkezlerinde yaşayan insanların yerel yönetimlere bakışı ve yerel yönetimlerden beklentilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma yapılırken ilçe nüfusları ve bu nüfusların mahallelere dağılımı tespit edilerek mahallelerdeki seçmen konumunda olan kişilerin %10'u esas alınarak objektif kriterlere dayanan bir anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan verilerin sağlıklı sonuçlar içerdiği ve başta mahallindeki yerel yöneticiler olmak üzere Nevşehir ili ve ülke genelindeki tüm yöneticilere ışık tutacağı varsayılmaktadır.

Yörede halk, kendilerine değer veren bir yönetim anlayışı beklemekte, temiz siyaset, temiz ve saydam bir yerel yönetim arzulamaktadır. İşleyişinde açıklığı, şeffaflığı, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini hayata geçiren, adil, dürüst ve çalışkan yönetim istemektedir. Bu ilçelerde yaşayan kişiler, kent rantlarını daha fazla hizmete dönüştüren, altyapı ve potansiyeli daha fazla geliştiren, planlı ve çevre ile uyumlu kentleşmeyi savunan, kentsel alandaki işsizlik ve yoksullukla daha etkin bir şekilde mücadele eden, eğitim, çevre, turizm, sosyal ve kültürel alana destek veren, kent sakinlerini kararların oluşumuna katan bir yöneticiyi karşılarında görmek istemektedir.

Anahtar Kelimeler: Avanos, Gülşehir, Yerel Yönetim, Beklentiler, Yönetime Katılım, Demokratik, Şeffaf

REQUIREMENTS FROM LOCAL GOVERNMENTS (AN EXAMPLE FROM AVANOS AND GÜLŞEHİR)

This study aims to determine how townspeople of Avanos and Gülşehir in Nevşehir consider local governments and what is required of the local governments.

The study has been conducted by way of public surveys based on objective criteria. The population distribution of the towns being determined, the survey has been applied to the 10 percent of the population which is of age to vote. The data obtained is, in this respect, supposed to bear healthy results for executive staff in Nevşehir and nationwide, above all for local executive staff.

The local community expects a management which appreciates them. Moreover, they long for clean politics and transparent local governments. They demand a fair, industrious management which is able to put transparency, the principles of pluralistic democracy into practice. Furthermore, the local community demands an executive leader try harder to render more service using the urban income, defend an environment-friendly planned urbanization, fight unemployment and poverty more efficiently, be active on educational, environmental, tourism, social and cultural terms, and include the local residents to be a part in the decision-making process.

Key Words: Avanos, Gülşehir, Local Government, Requirements, Participation in Government, Democratic, Transparent

* Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

** Prof. Dr., Nevşehir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

Giriş

Amaç, Kapsam, Önem ve Yöntem

Yerel yönetimler, belli bir coğrafi alan üzerinde yaşayan yerel topluluk üyelerinin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, ekonomik, sosyal, kültürel zenginliğe ve refaha ilişkin yerel hizmetleri genel yetkiyle, kendi sorumluluğu doğrultusunda yerine getiren, işleyişinde açıklığı, şeffaflığı, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini hayata geçiren, yetkilerin yerel halka en yakın yönetim birimince kullanıldığı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk, demokratik bir kuruluştur. Bir başka tarife göre, ise, yerel yönetimler, ulusal sınırlar içerisindeki değişik büyüklüklerdeki topluluklarda yaşayan insanların, ortak ve yerel nitelikteki gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuş olan anayasal kuruluştur.¹

Türkiye’de özel idareler, belediyeler ve köyler olmak üzere üç türlü yerel yönetim mevcuttur.² Yerel yönetimler, ülke genelinde tabana hizmet götürmenin araçsal sistematiği olan yerlerdir. Bu nedenle, yöre insanının huzur ve mutluluğu ile kendilerine götürülen hizmetler bakımından yerel yönetimler ayrı bir önem taşımaktadır.

a) Amaç

Çalışmanın temel amacı, Nevşehir İline bağlı Avanos ve Gülşehir ilçelerinde yaşayan vatandaşların yerel yönetim ve yerel yöneticilere bakışı ve onlardan beklentilerini tespit etmektir. Gütülen ikinci amaç ise, ülke genelinde tüm yerel yönetimler ve yerel yöneticilere bakış ve onlardan beklentiler konusunda sonuçlara gidebilmektir.

b) Kapsam

Anket çalışmamız Kapadokya bölgesinin önemli merkezlerinden Nevşehir iline bağlı Avanos ve Gülşehir ilçelerindeki yerel yönetimlerden belediye hizmetleri ile sınırlıdır.

c) Önem

Globalleşen dünyada yerel yönetimler her geçen gün daha önem kazanmaktadır. Bunda en büyük etken yerel yönetimlerin halka en yakın yönetim birimleri olması, halkın kendisini yerel yönetimlere daha yakın hissetmesi ve yerel yöneticileri de kendilerine daha yakın kabul etmesidir.

Yerel yönetim yerinden yönetim demektir. Yerinden yönetimin güçlü olması, yerel demokrasinin güçlü olması demektir. Bu yüzden yerel demokrasinin geliştirilmesi, güçlendirilmesi, daha şeffaf ve demokratik bir yapıya dönüştürülmesi çalışmaları devam etmektedir. Bu konuda yapılan bütün çalışmalar ve atılan tüm adımlar takdirle karşılanmaktadır. Çünkü Friedrich August Von Hayek’in de işaret ettiği gibi “yerel yönetimin yaygın ve güçlü olmadığı hiçbir yerde demokrasinin iyi işlediği

¹ Ahmet Fidan, “Yerel Yönetim”, http://tr.wikipedia.org/wiki/Yerel_y%C3%B6netim (24.10.2009).

² Şükrü Karatepe, “Yerel Yönetimler ve Eğitim”, Yerel Yönetimler ve Eğitim Paneli- 4 Haziran 1995 Kayseri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1996 Kayseri, s. 58.

görülmemiştir.”³ Ayrıca, Alexis de Tocqueville'nin şu sözleri yerel yönetimlerin durumunu ve taşıdığı anlamı, net bir biçimde, ifade etmektedir: “Yerel yönetim kuruluşları özgür ulusların gerçek gücünü oluşturur. Bir ulus özgür bir yönetim kurabilir, ancak yerel yönetim olmadan özgürlüğün ruhuna sahip olamaz.”⁴

Çalışma bölgesi olarak seçilen Avanos ve Gülşehir ilçelerinin de içerisinde yer aldığı Kapadokya bölgesi tarihi süreç içerisinde pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Günümüzde tarihi ve turistik yerleri ile cazibe merkezleri konumunda bulunan ve dünyanın pek çok yerinden ziyaretçisi olan bu ilçelerdeki yerel hizmetler büyük önem taşımaktadır. Bu konuda gelinen noktanın bilinmesi, eksiklerin tespiti ve alınacak tedbirler; hem yöre insanının huzur ve mutluluğu açısından hem de bahsedilen turistik ilçelerin imajı açısından çok büyük bir öneme sahiptir. Bu durum yöre ile ilgili çalışmanın taşıdığı anlam ve önemi ortaya koymaktadır.

d) Anket Çalışmasında Kullanılan Yöntem

Toplumsal bilimlerde yöntem seçerken neyi ne kadar ayrıntılı olarak öğrenmek istediğiniz büyük önem taşır. Mercıklar ona göre ayarlanır. Ayrıca sosyal bilimlerde uygulanan anketler bize genel görünümü gösterecek röntgen filmlerine benzer. Anket uygulamasına dayalı bu saha araştırması bir anlamda endoskopik bir fotoğraftır. Yapılan anket çalışması ile ilgili alan görüntülenmiş, ayrıntılı bir resim çekilmiştir. 29 Mart 2009 mahalli idareler seçimleri öncesinde gerçekleştirilen anket uygulaması ile hem geçmiş hizmetlerin değerlendirilmesi hem de geleceğe yönelik beklentiler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada, her iki ilçe nüfusları ve bu nüfusların seçmen sayısına göre mahallelere dağılımı tespit edilerek, seçmen konumunda olan nüfusun %10'una anket uygulanmıştır. Denekler, her mahalledeki seçmen sayısının yaklaşık % 10'unu teşkil edecek şekilde rastgele yöntemle belirlenmiştir. 11.700 civarında nüfusu bulunan Avanos ilçe merkezindeki 9 farklı mahallede nüfus yoğunluğu ve seçmen sayısı göz önünde bulundurularak toplam 1020 deneğe anket uygulanmıştır. Uygulanan 1020 anket formundan yirmisi farklı nedenlerle değerlendirme dışı bırakılmış olup, toplam 1000 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Yapılan en son nüfus sayımına göre Gülşehir ilçe merkezinde yaşayan toplam nüfus 8600 olup bunlardan 5600'ü seçmen niteliğini kazanmıştır. On sekiz yaşın üzerindeki söz konusu 5600 seçmenin, otomatik olarak kamu yönetimine katılma, alınan kararların uygulanmasını isteme ve uygulamaları takip etme hakkına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, Gülşehir ilçe merkezinde bulunan yedi ayrı mahallede, nüfus yoğunluğu ve seçmen sayısı göz önünde bulundurularak, toplam 535 deneğe anket uygulanmıştır. Uygulanan 535 anketin tamamı değerlendirmeye alınmıştır.

e) İlçeler Hakkında Genel Bilgiler

Geçmişinde Hitit, Frig, Pers, Asur, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı izlerini taşıyan Kapadokya'nın bir parçası olan Avanos, en az 4000 yıl öncesine kadar uzanan

³ Selahattin Yıldırım, **Yerel Yönetim ve Demokrasi**; Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, İULA- EMME Yayın Birimi, İstanbul 1993, s. 87.

⁴ Yıldırım, a.g.e., s. 31.

tarihiyle yörede önemli bir yere sahiptir. Kızılırmak'ın iki yakasına kurulmuş 12 bin civarında nüfusu olan, tarihi ve turistik bir ilçedir.⁵

Gülşehir İlçesinin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğuna dair elde kesin belgeler bulunmamaktadır. İlçe merkezinin kuzeyine düşen Civelek Köyü mağarasında bulunan vazolar ve küpler ilçe tarihinin M.Ö.7500-8000 yıllarına kadar uzandığını gösterir. M.Ö.3000-2000 yıllarında bu bölgede hüküm süren Hitit uygarlığına ait eserler ilçedeki büyük kale ve küçük kale mevkileri, ilçeye bağlı Ovaören (Sivasa beldesi) ve Gökçetoprak köyünde hala gezilebilir durumdadır. Frigyalılar M.Ö.900-800 yıllarında Kapadokya'ya saldırarak egemenlikleri altına aldıklarında Gülşehir de bu saldırılardan etkilenmiş ve Frigyalıların yönetimine girmiştir. Frigyalılardan sonra bölgeye Lidyalılar, Medler, Kimmerler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, İranlılar yüzyıllar boyu hüküm sürmüşlerdir.⁶ Selçuklu ve Osmanlı döneminde onların hâkimiyetinde kalmış, tarihi ve turistik pek çok yerleri bulunan şirin bir ilçedir.

Gülşehir Nevşehir'e 19, Avanos'a 24 kilometre mesafede bulunmaktadır. İlçenin genel nüfusu 31.664'dür.⁷ Avanos ise Nevşehir il merkezine 17 km mesafededir, ilçenin genel nüfusu 35.120'dir.⁸ Her iki ilçede de şehir kültürünün etkisi bulunmaktadır ve birbirleri ile yakın temas mevcuttur. Ülkemizdeki en uzun akarsu olan Kızılırmak Avanos'un içinden, Gülşehir'in de kenarından geçmektedir. Pek çok medeniyete ev sahipliği yapan bu iki ilçe de önemli tarihi ve turistik yerlere sahip bulunmaktadır.

Avanos ve Gülşehir ilçelerinin de içerisinde bulunduğu Kapadokya bölgesi ise, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden birisidir. Özellikle tarih, kültür, doğa ve inanç turizmi değerleri açısından dünyada tek örnektir. Peribacalarının buna eklenmesiyle Kapadokya dünya turizminin gözde merkezlerinden biri olmuş ve halen bu özelliğini devam ettirmektedir.⁹

II) GEÇMİŞ BEŞ YILDAKİ HİZMETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Belediye hizmetlerinden haberdar olma durumu

Avanos'ta ankete katılan deneklerin tamamı, "İlçenizde gerçekleştirilen belediye hizmetlerinden haberdar mısınız?" sorusuna bir şekilde cevap vermiştir. Buna göre, toplam denek sayısının % 72'sini oluşturan 721 kişi ilçedeki belediye hizmetlerinden bilgisi olduğunu ifade ederken, 268 kişi ile % 27'lik geri kalan bir grup "hayır" şıkkını işaretleyip, belediye hizmetlerinden bilgi sahibi olmadığını ifade etmiştir. Diğer yandan, toplam denek sayısının sadece % 12'lik bir kesimi "biraz-kısmen" tercihini belirterek, ilçedeki belediye hizmetlerinden yeterli ölçüde haberdar olmadığını ya da bilgilendirilmediğini ifade etmiştir.

Gülşehir'de ilçenizdeki belediye hizmetlerinden haberdar mısınız? sorusu bütün deneklerden karşılık bulmuştur. Buna göre, toplam 535 denekten % 73'üne karşılık gelen 392 kişi "evet" ilçede gerçekleştirilen belediye hizmetlerinden haberdarız karşılığını vermiştir. Geride kalan % 27'lik bir dilimi oluşturan 144 kişiden müteşekkil

⁵ http://www.avanos.gov.tr/default_B0.aspx?content=199 (24.10.2009).

⁶ <http://www.gulsehir.gov.tr/modules.php?name=Tarihi> (24.10.2009).

⁷ <http://www.gulsehir.gov.tr/modules.php?name=Cografiyapi> (24.10.2009).

⁸ http://www.avanos.gov.tr/default_B0.aspx?content=269 (23.10.2009).

⁹ http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=141&Itemid=75 (20.10.2009).

denek grubu ise, hizmetlerden yeterli ölçüde haberdar olmadıklarını veya bilgilendirilmediklerini ifade etmişlerdir.

b) Hizmetlerin yeterli olup olmadığı durumu

*Günümüzde büyük kentlerimiz sağlıklı yapılaşma, konut sorunu, ulaşım yetersizliği, içme suyu sorunu, kanalizasyonların bulunmaması, kentlerde oluşan atık suların arıtılmadan alıcı ortamlara verilmesi sonucunda ortaya çıkan su kirliliği, trafikten, sanayiden ve ısınma amaçlı yakmalardan kaynaklanan hava kirliliği, gürültü kirlenmesi, yeşil alan ve rekreasyon alanlarının eksikliği, okul, eğitim ve kültürel imkanların yetersizliği gibi pek çok sorunla karşı karşıyadır.*¹⁰ Büyük kentlerde yaşanan bu sorunların büyük kısmı diğer yerleşim yerlerinde de yaşanmakta, yerel yönetimler bu sorunlarla başa çıkabilmek için yoğun çaba sarf etmektedir. Benzer durumlar Avanos ve Gülşehir için de söz konusudur. Her iki belediye yönetimi de dar bütçeleri ve sınırlı imkânlarıyla çarpık kentleşmeye bağlı altyapı, su, ulaşım ve çevre başta olmak sosyal ve kültürel pek çok hizmeti gerçekleştirebilmek için uğraş vermektedirler. Bundan ayrı olarak 2009-2010 Eğitim-öğretim yılında Nevşehir Üniversitesine bağlı olarak ilçelerinde açılan Meslek Yüksek Okullarının eğitim-öğretime hazırlanması ve ihtiyaçların karşılanması bakımından belediyeler ayrı bir yükü daha üstlenmiş bulunmaktadır.

Belediye hizmetlerini yeterli buluyor musunuz? tarzındaki bir soruya Avanos'ta sadece iki denek yanıt vermemiştir. Soruya cevap veren toplam 998 denekten % 34'ü (339 kişi) belediye hizmetlerini yeterli bulduğunu ifade ederken, 664 kişi ile % 65'lik bir grup verilen hizmetlerden daha fazlasını talep etmekte, yani hizmeti yeterli bulmamaktadır. Diğer yandan toplam denek sayısının % 1'ini oluşturan 13 kişi ise, hizmetleri "kısmen yeterli" olarak nitelendirmektedir.

Belediye hizmetlerini yeterli buluyor musunuz? tarzındaki bir soruya Gülşehir'de deneklerin tamamı cevap vermiştir. Toplam 535 denekten % 33'üne karşılık gelen 175 kişi, Gülşehir'deki belediye hizmetlerinin bütünüyle yeterli olduğunu ifade ederken, % 66'sını teşkil eden 356 kişi hizmetleri önemsediklerini ancak yeterli bulmadıklarını belirtmiştir. Sadece %1'lik bir dilimi oluşturan 4 denek, hizmetlerin "kısmen yeterli" olduğunu açıklamıştır.

Burada ortaya çıkan tablo, Avanos ve Gülşehir'de seçmenlerden önemli bir kesimin yapılan belediye hizmetlerini onayladığını ortaya koyarken, % 65 ve % 66 büyüklüğünde bir seçmen kitlesinin ise sunulan hizmetleri yeterli bulmadıklarını, hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve daha nitelikli olmasını istediklerine işaret etmektedir. Her iki ilçede de hizmetleri yeterli bulmayanlardan bir kısmının muhtemelen belediye hizmetlerinden daha çok başkanın seçilmiş olduğu partisi veya şahsını göz önünde bulundurarak cevap vermiş olabileceği de varsayılmaktadır.

c) Sizi en fazla memnun eden hizmet/hizmetler

Sizi en fazla memnun eden belediye hizmeti nedir? sorusuna Avanos'ta deneklerden 49'u hiçbir cevap vermezken, 951 denek konuya ilişkin görüş ve

¹⁰ İnan Özer, "Türkiye'de Kent, Kentleşme ve Ketsel Değişme," Düünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Editör: Mehmet Zincirkıran, NOVA Basın Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Ankara 2006, s. 464.

düşüncelerini ifade etmişlerdir. Denekleri, memnuniyet düzeylerine göre gruplandırdığımızda şu tablo ortaya çıkmaktadır. Toplam 951 denekten % 35'ini teşkil eden 331 kişi en fazla memnun olduğu hizmeti “*yol çalışmaları*” olarak belirtmiştir. Toplam denek sayısının % 9'una karşılık gelen 88 kişi ise, kendileri açısından en memnuniyet verici belediye hizmetinin “*park, bahçe ve çevre düzenlemesi*” olduğuna işaret etmiştir. Diğer yandan, % 8'lik bir kesimi oluşturan 72 kişi “*su ve su arıtması*” çalışmalarının kendilerini memnun eden belediye hizmetleri arasında ilk öncelikli hizmet olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, 58 kişi ile % 6'lık bir denek grubu ise, bütün hizmetlerden en üst düzeyde memnun olduklarını vurgularken, genel denek sayısı içinde 52 kişi ile % 5'lik bir paya sahip olan bir başka grup ise, “*çarşı ve kent merkezi düzenlemesi*”nden birinci derece memnun olduğunu belirtmiştir. Bunların dışında, toplam denek sayısının % 23'ünü meydana getiren 215 kişi belediye hizmetlerine karşı fazla negatif olmayan genel bir memnuniyetsizlik duyduğunu ifade ederken, % 7'lik bir dilimi oluşturan 67 kişi hiçbir hizmetten memnun olmadığını deklare etmiştir.

İlçenizde sizi en fazla memnun eden belediye hizmeti nedir? sorusuna Gülşehir'de deneklerin 527'si cevap vermiş, sekizi vermemiştir. Cevaplar şu şekilde gruplandırılabilir. Toplam 527 denekten % 38'zine karşılık gelen 200 kişi en fazla memnun oldukları belediye hizmetinin çevre düzenlemesi, temizlik ve park olduğunu belirtmiştir. Gülşehir'de Kızılırmak kenarında bulunan ve Nevşehir ili genelindeki en iyi parkı olma özelliği bulunan parkın bu memnuniyette önemli katkısı olduğu düşünülmektedir. Yol, su ve elektrik gibi altyapı hizmetlerinden birinci derecede memnuniyet duyduğunu ifade edenler 94 kişi ile toplam denek sayısının %18'zini meydana getirmektedir. Ulaşım hizmetlerinden en fazla memnun oldum diyenler, genel sayı içinde 69 kişi ile % 13'lük bir yekûn teşkil etmektedir. Bütün hizmetlerden memnun olduğunu beyan edenler ise, 36 kişi ile toplam denek sayısı içinde % 7'lik bir oran teşkil etmektedir. Konut hizmetlerine vurgu yapanlar 11 kişi ile sadece % 2'lik bir gruptur. Bunların dışında, toplam denek sayısının % 21'ine karşılık gelen 113 kişi çok fazla memnuniyet verici bir belediye hizmeti göremediklerini öne sürerken, % 1'lik bir başka kesim (4 kişi) fikri olmadığını belirtmiştir.

Her iki ilçede de anketörler tarafından öncelikleri farklı olmakla birlikte belediye hizmetlerinin % 70-80 oranında tasvip gördüğü açığa çıkmaktadır. Belediye hizmetlerinden memnuniyetsizliğini ifade edenler ise, istihdam ve yeni iş olanaklarının geliştirilmesine yönelik daha radikal bir sıçrama görmek istemektedir. Deneklerin belirli bir kısmı ise, sosyal-kültürel yatırımların daha fazla olmasını, kadın ve gençlerin boş zamanlarını değerlendirebileceği hobi ve eğlence yerleri oluşturulmasını talep etmektedir.

d) En fazla şikâyet konusu olan hususlar

Avanos'ta ankete katılan deneklerin 57'si “En fazla şikâyetçi olduğunuz husus nedir?” sorusuna cevap vermemiştir. Geriye kalan toplam 943 denek için konuya ilişkin olarak vermiş olduğu cevaplar belli başlıklar altında gruplandırılmıştır. Buna göre, toplam 943 denekten % 16'ya denk düşen 155 kişi herhangi bir şikâyeti bulunmadığını belirtmiştir. Diğer yandan, şikâyet konularını en büyükten küçüğe doğru sıraladığımızda şu tablo ortaya çıkmaktadır.

Yol, su ve diğer altyapı sorunlarından birinci derecede şikâyetçi olanlar 467 kişi ile toplam denek sayısının % 51'ini oluşturmaktadır. İletişim ve diyalog eksikliğini en fazla şikâyet konusu olarak belirtenler, 64 kişi ile toplam denek sayısının % 7'sini meydana getirmektedirler. Sosyal etkinlik azlığı ve hayvan haklarının gözetilmemesinden şikâyetçi olanlarla ticaret ve turizm faaliyetlerine yeterli desteğin verilmediğine işaret edenler, sırasıyla 40 ve 41 kişilik gruplar olarak, toplam denek sayısı içinde % 4'erlik bir paya sahiptirler.

Diğer yandan, Avanos'ta toplam denek sayısı içinde % 3'erlik bir dilimi meydana getiren beş ayrı şikâyet konusu saptanmıştır. Bunlar; sırasıyla, çöp ve temizlik (31 denek), işsizlik (30 denek), çarşı ve çevre tanzimi (29 denek), periferi bölgelere yardım azlığı (28 denek) ve her şeyden şikâyetçi olanlar (28 denek). Ulaşım ve otopark konusunu öncelikli şikâyet konusu olarak belirleyenler, 16 kişi ile % 2'lik bir orana sahipken, çalışmaların uzamasından ve zamansız gerçekleştirilmesinden şikâyetçi olanlar ise 14 kişi ile sadece % 1'lik bir yekûn teşkil etmektedir.

En fazla şikâyetçi olduğunuz husus nedir? sorusuna Gülşehir'de ankete katılan deneklerin 522'si cevap verirken, 13 kişi yanıt vermemiştir. Deneklerin vermiş olduğu cevaplar belirli başlıklar halinde gruplandırılmıştır. Buna göre, 522 denekten % 27'sine tekabül eden 142 kişi konut, altyapı, su ve elektrik konusunda şikâyetçi olduğunu ifade ederken, bunu 114 kişi ile % 22'lik bir oran teşkil eden çevre düzenlemesi, temizlik ve sinekle mücadelenin yetersizliğini dile getirenler izlemektedir. Son yıllarda belki de Kızılırmak ve çevresinde oluşan atıklardan kaynaklanan sebeplerden dolayı Gülşehir'de küçük sinekler sakinleri rahatsız edecek boyuta gelmiş, bu da şikâyetler arasında yerini almıştır. Hiçbir şikâyeti bulunmayanlar ise, 108 kişi ile toplam denek sayısı içinde % 21'lik bir yekûn teşkil etmektedirler. Yetersiz ulaşım ve biletlerin pahalı olmasından (bunlar genelde dersane ve üniversite öğrencileri) şikâyetçi olduğunu açıklayanlar ise 41 kişi ile toplam denek sayısının % 8'ini oluşturmaktadır. Belediye başkanının aktif olmaması ve halkla diyalogun eksikliği, park ve sosyal etkinliklerin yetersizliğinden şikâyetçi olanlar, sırasıyla, 38 ve 34 kişilik gruplar olarak, genel denek sayısı içinde % 7'lik bir paya sahiptir. Toplam denek sayısının % 3'ünü oluşturan 17 kişilik bir başka denek grubu ise bütün belediye hizmetinden şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir.

İlçelerde şikâyetçi olunan konuların yörenin şartları, ihtiyaçları ve diğer durumlarına göre değiştiği gözlenmektedir. Bu durum sadece Avanos veya Gülşehir'e ait bir sorun değil, ülke genelinde de yaygın bir husustur. Yerel yönetimlerdeki sıkıntıyı bilen, buralardaki çarpık yerleşme ve diğer rahatsızlıkları yerinde tespit eden TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisler Odası Genel Başkanlığının konuyla ilgili bildirimlerindeki şu satırlar oldukça manidar bulunmaktadır.

Kentlerin uygar ve çağdaş bir yapıya kavuşturulmasında, düzgün kentleşme ve kent kültürünün oluşmasında gündeme gelen ve yaşanan kentsel sorunlara yönelik çözümler, kısa vadeli, parçacı, kişisel çıkar ve rant amaçlı bir şekilde geliştirilmemelidir.

Belediye hizmetleri özelleştirilmekten ve rant aracı olarak görülmekten kurtarılmalı; belediyenin şirket, bölgenin pazar ve halkın müşteri olmadığı anlaşılmalı; yapılan ve yapılması gereken hizmetlerde kamu yararı ve sosyal belediyecilik anlayışı ön planda tutulmalıdır.

Belediyeler, kentleşmenin gerçek anlamda yaratılması için mühendis, mimar ve şehir plancıları tarafından hazırlanan plan ve projeleri hayata geçirebilecek, siyasi kaygıdan uzak durabilen yöneticiler tarafından yönetilmelidir. Belediyeler halka aş veren değil iş imkânı sağlamak amaçlı projeler geliştiren ve bu projeleri hayata geçiren kurumlar olmalıdır.¹¹

e) Arzu edildiği halde gerçekleşmeyen hizmet/hizmetler

Avanos'ta arzu ettiğiniz halde gerçekleşmeyen belediye hizmeti var mı? Varsa hangisidir? şeklindeki bir soruya deneklerin 159'u hiçbir karşılık vermemiştir. Geri kalan 841 kişinin görüş ve düşüncelerini gruplandırdık. Cevaplarda birbiriyle ilintili olan fikir ve ifadeler birleştirilerek, belirli konular halinde sıralanmıştır. Buna göre, 841 denekten % 28'ine karşılık gelen 244 kişi arzu ettiği hizmetlerin tamamının gerçekleştiğini, beklentilerinin karşılanmış olduğunu ifade etmiştir. Bu gruptakiler soruya yanıt veren toplam denek sayısının yaklaşık 1/3'ünü meydana getirmektedir ki bu oran oldukça yüksek bir rakam olarak değerlendirilmiştir. Diğer yandan, doğalgaz, su ve sokak arası yolları ve benzeri altyapıya ilişkin hizmet beklentilerinin karşılanmadığını beyan edenler 199 kişi ile toplam denek sayısının % 24'ünü teşkil etmektedir. Çevre, imar, park-yeşil alan ve temizlik konularındaki hizmetlerin yeterli olmadığını ifade edenler ise 142 kişi ile % 17'lik bir paya sahiptir.

Ayrıca ticaret ve turizm konularında yeterli katkı ve hizmet gerçekleştirilmediğini belirtenler ile halk ve esnaf gruplarıyla istenilen düzeyde bir diyalog-ilişki kurulmadığına vurgu yapanlar, 89 kişi ile toplam denek sayısı içinde % 11'lik bir yekûn oluşturmaktadır. Eğitim, sinema-tiyatro-festival vb sosyal-kültürel alanlardaki hizmet ve etkinlikler ile alt gelir grubundakilere yönelik maddi destek sağlanması konusunda beklentilerinin karşılanmadığına işaret edenler 67 kişi ile % 8'lik bir oran teşkil etmektedir. Arzu ettikleri hiçbir hizmeti alamadıklarını, hiçbir şeyin yerine getirilmediğini düşünenler de bulunmaktadır. Bu gruptakiler, 18 kişi ile toplam denek sayısı içinde sadece % 2'lik bir paya sahiptirler.

Arzu ettiğiniz halde gerçekleşmeyen belediye hizmeti var mı? Varsa hangisidir? şeklindeki bir soruyu Gülşehir'de 512 denek yanıtlarken, geride kalan 23 kişi hiçbir görüş beyan etmemiştir. Görüş açıklayan toplam 512 denekten % 31'ine karşılık gelen 158 kişi eğitim, yeni iş alanı ve istihdama yönelik talep ve beklentilerinin karşılanmadığını ortaya koymuştur. Genel denek sayısı içinde ikinci en büyük grubu, 101 kişi ile % 20'lik bir yekûn teşkil eden gerçekleşmeyen hizmet olmadığını açıklayanlar oluşturmaktadır. Yol, su, elektrik ve altyapı hizmetlerine yönelik beklentilerinin karşılanmadığını ifade edenler ise genel sayı içinde 79 kişi ile % 15'lik bir paya sahipken, çevre ve temizlik konularındaki hizmet beklentilerinin yerine gelmediğini ileri sürenler 44 kişi ile % 9'luk bir oran teşkil etmektedir.

Gülşehir'de sağlık ocağı, hastane ve huzur evi gibi beklentisi karşılanmayanlar ise toplam denek sayısı içinde 35 kişi ile % 7'lik bir yekûn oluştururken, ulaşım alanındaki talep ve beklentisinin gerçekleşmediğini ileri sürenler 23 kişi ile genel sayı

¹¹ http://www.hkmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=5744&tipi=3 (23.10.2009)

“Yerel Yönetimlerden Beklentiler Beyannamesi,” TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisler Odası.

içinde sadece % 4'lük bir dilimi oluşturmaktadır. Hiçbir hizmet beklentisinin karşılık bulmadığını öne sürenler ise toplam denek sayısı içinde sadece 11 kişi ile % 2'lik bir paya sahiptir.

Verilerden anlaşıldığına göre ilçelerde beklentiler yöreye göre değişmekte, yörenin şartları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak talep ve beklentiler farklılık gösterebilmektedir.

f) Belediye başkanından beklentiler

Yerel Seçimlerde seçilecek belediye başkanından en önemli beklentiniz nedir? tarzındaki bir soruya Gülşehir'den 524 denek cevap verirken, 11 kişi hiçbir karşılık vermemiştir. 524 denegin vermiş olduğu cevapları belirli alanlara göre gruplandırdığımızda, Gülşehir'de 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde seçilecek olan belediye başkanından en önemli beklentiler şu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Buna göre, toplam denek sayısının % 29'una karşılık gelen 147 kişi, 29 Mart 2009 Yerel Seçimlerinde belirlenecek başkandaki öncelikli beklentisinin '*Gülşehir için çok yönlü aktif çalışma*' olduğuna işaret etmiştir. Bu rakam, toplam denek sayının 1/3'üne denk gelmektedir. Deneklerin, dolayısıyla buna Gülşehir'deki seçmen kitlesinin de diyebiliriz, ikinci en yüksek beklentisi turizmin geliştirilmesi, yeni iş sahası ve istihdam yaratılmasıdır. Bu görüşü dile getirenler, 75 kişi ile toplam denek sayısı içinde % 15'lik bir yekûn oluşturmaktadır.

Genel denek sayısı içinde % 12'ye tekabül eden 64 kişi ise, en fazla/yüksek beklentinin yol, su, doğalgaz, ulaşım ve altyapı hizmetlerine yönelik olduğuna işaret etmektedir. Genel sayı içinde % 10'luk bir yekûn teşkil eden 51 kişi konut, sinema-tiyatro ve benzeri eğlence yerleri açılması, sosyal-kültürel etkinlik ve yatırımlara daha fazla kaynak ayrılmasını istemektedir. Bu grup, belediye hizmetlerinin temizlik, altyapı ve imar dışında sosyal ve kültürel alanı da kapsayacağına işaret etmekte ve belediye başkanından bu hizmetleri de beklediklerini dile getirmektedir. Toplam denek sayısının % 8'ine karşılık gelen 42 kişilik bir diğer grup, tarafsız, dürüst ve kaliteli hizmete dayalı bir belediyecilik anlayışının gelecek dönemde daha bir ön planda olması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Eğitime destek verilmesini en yüksek beklentisi olarak belirleyenler 38 kişi genel sayı içinde % 7'lik bir oran teşkil ederken, belediye başkanının halkla iç içe ve daha iyi bir diyalog geliştirmesinin önemine vurgu yapanlar 28 kişi ile genel sayının % 5'ine karşılık gelmektedir. Hiçbir beklentisi bulunmadığını belirtenler 18 kişi ile toplam denek sayısının sadece % 3'ünü oluşturmaktadır.

Avanos'ta belediye başkanından en önemli beklentiniz nedir? sorusuna toplam 77 denek herhangi bir yanıt vermemiştir. Geride kalan 923 denek ise, birbiriyle ilintili veya ilintisiz onlarca farklı görüş, düşünce, beklenti, dilek ve temennisini ifade etmeye çalışmıştır. Toplam 923 denegin vermiş olduğu cevapları ilişkilendirip 6 başlık altında gruplandırdık. Buna göre, deneklerin seçilecek belediye başkanından talep ettikleri en önemli beklentileri şöyledir: Toplam 923 denek içerisinde "*çok yönlü belediyecilik hizmeti*" beklentisi içinde olanlar 257 kişi ile % 28'lik bir yekûn teşkil etmektedir. Bu grup, genel denek sayısının en büyük grubunu oluşturmaktadır. Toplam denek sayısı içinde ikinci en büyük grubu, 239 kişi ile % 26'lık bir oranı teşkil edenler, seçilecek başkandan "*Avanos'u çok yönlü geliştirme ve kalkındırma*"sını talep etmektedirler. Diğer yandan, seçilecek belediye başkanının "*dürüst, çalışkan ve tarafsız olması*"nı,

“halka yakın duran ve onlarla yakın bir diyalog geliştirmesi”ni talep edenler ise 201 kişi ile toplam denek sayısının % 22’sine karşılık gelmektedir. Ayrıca, su, yol, doğalgaz vb altyapı hizmetlerine ağırlık verilmesini tercih edenler ise 141 kişi ile %15’lik bir dilimi oluştururken, herhangi bir beklenti içinde olmadığını ifade edenler, 13 kişi ile toplam denek sayısının % 1’ini oluşturmaktadır.

Her iki ilçedeki belediye hizmetlerine yönelik algılama, belediye başkanı ve belediye hizmetlerinden beklentilere bakıldığında, halkın ve sivil toplumun karar alma sürecine daha fazla katılımının sağlandığı, şeffaf, demokratik, sürekli gelişen ve ileriye giden bir “yerel yönetim” anlayışı görmek istenmektedir, denilebilir.

Bizim çalışmamızdan ayrı olarak Avanos belediye Başkanlığı halkın belediyelerden beklentileri ve öncelikli hizmet konularını belirlemek amacıyla bir anket uygulaması yapmıştır. Avanos belediyesi web sayfasında ve elektronik ortamda yapmış olduğu ankette yöre halkına: Belediyemizin öncelikli hizmet konuları sizce ne olmalı? sorusunu yöneltmiştir. 428 kişinin cevap vererek katıldığı anket uygulamasında şu sonuçlar elde edilmiştir. Alt Yapı 12 %, Çevre Düzenlemeleri (39 %), Turizm ve Etkinlikler (37 %), Sosyal Hizmetler (7 %), Ziyaretçi defterine görüş bildireceğim (2 %).¹² Çevre düzenlemesi ile ilçe için hayati önem arz eden Turizm ve etkinliklerdeki yüksek değerler yöre halkının çevre bilinci ve turizm verdiği önemi ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

III) BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

a) Kentsel alan rantının paylaşımı

Çalışma alanımız olan Avanos ve Gülşehir’de sosyo-kültürel düzeyi düşük olup, kentin periferi alanlarını oluşturan mahalle veya semtlerde oturanların belirli bir bölümü gündelik yaşamlarını sürdürebilmek için yerel yönetimlerden doğrudan destek-maddi katkı sağlanmasını talep etmektedir. Diğer yandan, bilinç düzeyi görece gelişmiş, eğitim seviyesi gelişkin olanlar ile çok yönlü-çeşitli faaliyet içinde bulunan esnafın sokak ve cadde gibi kamuya ait ortak kullanım alanlarının ticari faaliyetler için kullanıma izin verilmesi ve böylece daha fazla gelir elde etme düşüncesi baskın gözükmektedir.

Bu bakımdan, her iki ilçede de eğitim ve sosyo-kültürel düzeyi düşük, alt ve orta gelir grubundakilerin ikamet ettiği mahalle ve semtlerdeki bireylerin ikna edilmesi ve yönlendirilmesi daha kolay, özellikle eril egemen kültürde yetişmiş kadınların erkeğe bağımlı olarak hareket etme ve tercihte bulunma olasılıkları daha yüksektir. Deneklerin ifadelerinden bu yönde ortak bir anlayışın ipuçları açığa çıkmaktadır. Bu ilçelerde orta üstü ve üst gelir grubu ile kendisini eğitilmiş olarak nitelendirip karar alma süreçlerine katılmak isteyenler, yerel yönetim hizmetlerinden kendilerine sunulandan çok daha fazlasına layık olduklarına ilişkin bir kanaat taşımaktadırlar. Bu gruptakiler, hem çok daha nitelikli bir hizmet talep etmekte hem de bununla yetinmeyerek karar alma süreçlerine doğrudan katılmak istemektedirler. Karar alma süreçlerine dâhil edilmedikleri için, bireysel ve grup olarak, önemsenmedikleri yönünde bir düşünceye kapılmaktadırlar.

Özlüce ifade etmek gerekirse şu, rasyonel bir gerçekliktir: Ülke genelinde çoğu yerde yerel yönetim pek çok kişi tarafından sadece halka hizmet sunulan bir yer olarak

¹² <http://www.avanos.bel.tr/avanos/Download.asp> (24.10.2009).

görülmemektedir. Merkezi yönetimde olduğu gibi, yerel yönetimler de kentsel alandaki rantları dağıtma ve paylaşma aracı olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla herkes, her kesimden vatandaş, gerekçesi farklı olmakla birlikte, her ne olursa olsun, genelde var olduğu düşünülen ya da bilinen ranttan kendisinin ve çevresinin de azami ölçüde istifade etmesini ve pay almasını istemektedir. Bu durum Avanos ve Gülşehir ilçelerinde yaşayan insanlar için de söz konusudur. Bununla beraber bu araştırmanın sonuçları, bu ilçelerde yaşayan yurttaşların kayırmacı yerel yönetim anlayışından son derece rahatsız olduklarını da açığa çıkarmaktadır.

b) Halkla ve sivil toplumla daha fazla diyalog

Gülşehir ve Avanos ilçelerinde yaşayan yurttaşlar, yöneticilerin resmi işler ve kendi resmi söylemlerinden başka, halktan ve sivil toplumdan gelen fikir ve önerilere kör ve sağır olmamaları gerektiğini ifade etmektedirler. Bu kendilerine değer verilmesi, sivil toplum kuruluşları ile daha fazla işbirliği yapılması anlamına gelmektedir. Bundan da doğal bir şey olmadığı düşünülmektedir. Ortalama ve ortak aklın peşinden gidilmesi gerektiği açıktır. Yerel yöneticilerin halk ve sivil toplum örgütleri ile daha fazla iç içe olması, daha fazla diyalog kurması yerelde yapılacak işlere olumlu katkı sağlayacağı gibi yapılan hizmetlerin anlatılması, anlaşılması ve sahip çıkılmasında da önemli rol oynayacaktır. Bunun için insana değer verilmesi, parti ayrımı yapılmadan herkese eşit muamele edilmesi, gerekli hoşgörü ortamı sağlanması, bilgi ve birikim bulunması, hizmetler ve çalışmalar hakkında halkın bilgilendirilmesi önem arz etmektedir.

Bu diyalog ve ilgi sadece yöneticilerde değil yerel yönetimde çalışan tüm personel tarafından yerine getirilmesi gereken bir husus olmalıdır. Çoğu kez alt birimlerde çalışan personelin tavrı daha etkin olmakta, vatandaş onlardan gördüğü olumlu veya olumsuz ilgiye göre yerel yönetim hakkında bir kanaat oluşturmaktadır. Bu yüzden yerel yönetimler, sadece başkanın değil tüm çalışanlarının kamu hizmetlerini en yüksek kalitede yerine getirmeleri ile kimlik ve önem kazanmaktadır.¹³

Yerel kuruluşlar, buldukları bölgede yaşayan insanları yakından ilgilendiren hizmetler yaptıkları için halkla ilişkileri zorunludur. Halktan kopuk, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapmayan yerel yöneticilerin başarılı olma şansı bulunmamaktadır. Yerel kuruluşlar ve yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin dört temel amacı vardır.

1-Vatandaşları yerel kuruluşun politikasından ve günlük faaliyetlerinden haberdar etmek.

2-Yerel kuruluşlar tarafından kesin kararlar alınmadan önce, önemli yeni projeler hakkında vatandaşlara görüşlerini belirtmek fırsatı vermek.

3-Yerel kuruluşun işleyiş sistemi ile kendi hak ve sorumlulukları konusunda vatandaşları aydınlatmak.

4- Yörede yaşayan kişilere vatandaşlık gururunu aşılamak ve onu geliştirmek.¹⁴

Bu amaçları gerçekleştirmek isteyen yerel yönetici ile hizmet sunulan kitleler arasında güven ortamına destek sağlayacak güç ve enerjiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu

¹³ Adalet Bayramoğlu Alada, "Yerel Yönetim ve Ahlak," Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı IULA EMMME Yayın Birimi, Ankara 1993, s. 45.

¹⁴ Nuri Tortop, **Halkla İlişkiler**, İlk-San Matbaası, Ankara 1982, s.140-141.

güç ve enerjinin ortaya çıkması için mutlaka rasyonel ve halk tarafından kabul edilebilir bir diyalog geliştirilmelidir. Yerel yöneticinin kendine özgü bireysel bir dili olmalı, bu dille kimseyi kırmadan hakiki bir iletişim kurabilmelidir.

Tüm yerel yöneticilerin halk ve sivil toplum kuruluşları ile diyalog ve işbirliğini geliştirmesinin yanında aykırı duruşlara göğüs gerecek, yaftalama kampının kullanabileceği yığınla enstrüman karşısında iş yapılacak konuları saptayıp özenle seçecek kadar iş bilir olması gerektiği de mutlak zorunluluktur denilebilir. Bu nedenle, yerel yöneticinin oyunbozan ve biraz da ezber bozan, araştıran, merak eden, mevcutla yetinmeyen bir kimlik ve yönetim anlayışı geliştirmesine de ihtiyaç gözükmektedir.

c) Yönetimde perspektif değişimi:

Avanos ve Gülşehir'de deneklerin önemli bir bölümü şeffaf, adaletli ve daha modern görünümlü bir yerel yönetimden yanadır. Bu nedenle seçmenler, yerel yönetimde rant paylaşımına, kayırmacılığa ve çirkin yapılaşmaya karşı çıkmakta, kentliyi kararların alınmasından uzak tutan belediyecilik anlayışını tasvip etmemektedir. Bu yüzden katılımcıların önemli bir kesimi rant paylaşımına dayalı ve 'sorumsuz belediyecilik' olarak nitelendirilebilecek bir anlayıştan ciddi anlamda rahatsızlık duymaktadır.

Ülke genelinde olduğu gibi Avanos ve Gülşehir'de de halk yerel yönetimlerden sadece yol, su, elektrik ve kanalizasyon gibi alt yapı hizmetleri beklememekte, sosyal ve kültürel etkinlikler de istemektedir. Gerek siyasi, ekonomik ve mali bakımdan, gerekse örgütlenme, demokratikleşme ve bilişim teknolojileri açısından ülke genelinde meydana gelen gelişmelerin olduğu bir dönemde, Avanos ve Gülşehir'de halk yerel yöneticilerden de değişim beklemektedir. Bu gerçekleştiği takdirde hem belediye meclisinde hem de dışarıdaki muhalefet ve sivil toplum kuruluşlarıyla daha fazla işbirliği yapılacağına inanılmaktadır. Bunun sonucu olarak da merkez ve merkez dışındaki mahallelerde yol, su, kanalizasyon, elektrik gibi altyapı sorunlarının giderilmesi, çevre, eğitim, sanat, kültür, ilçenin kalkınması ve geliştirilmesi gibi konularda daha gerçekçi planlama ve çalışma yapılmasının yolları aranmalıdır. Yapılan makro ve mikro planlar, mutlaka realize edilebilir nitelikte olmalı, ihtiyaç halinde de gereği yapılmalıdır. Başarılı olmak isteyen yerel yönetici; partici, milliyetçi, dini-etnik ve ideolojik söylemler çerçevesinde geliştirip etrafına ördüğü kozayı kırma girişimini mutlaka başlatmalı ve bunu da başarmalıdır. Bunu başardığı takdirde, kent yönetimi, halk ve sivil toplum kuruluşları ile kuracağı diyalog sayesinde, hem muhalefette yer alan partiler hem de diğer muhalif kişi ve gruplar karşısında ortaya çıkan betonarme durumun değiştirilebilir olduğunu, bunun da hizmet götürmeye çalıştığı yöre için yararlı olacağını unutmamalıdır.

d) Sosyal etkinlik

Bir kentin saygınlığını artıran en iyi yollardan biri film, edebiyat ve çağdaş sanat sergilemek, sosyal-kültürel etkinlikler ve festivaller düzenlemektir. Bu bakımdan, bazı yerel yönetimler, ulusal ve uluslar arası kültür endüstrisinin belirlediği oyunun kurallarını fark etmiş durudadırlar. Benzer bir sürecin Avanos ve Gülşehir Belediyesi yönetimi tarafından da hayata geçirilmesi deneklerin taleplerinden ortaya çıkmaktadır. Tiyatro, sinema, çağdaş sanat ve diğer pek çok konuda uzmanların birlikte çalışıp ortak

programları hayata geçirmesi beklenmektedir. Bu bağlamda, tiyatro, dans toplulukları, sanatçılar, yazarlar ve sinemacılar, bağımsız ya da ortak bir program çerçevesinde ilçelerine davet edilip etkinlikler gerçekleştirilmesi talep edilmektedir.

Avanos ve Gülşehir’de eksikliği hissedilen sosyal etkinliklerden bir tanesi de kültürel etkinlikler olduğu dikkat çekmektedir. Yerel yöneticilerin bu konuya önem vermeleri büyük ihtiyaç olarak gözükmektedir. Zira çağdaş dünyada yerel yönetimlerin görevi sadece bina, imar vb fiziki yapı etkinliklerinden ibaret değildir. Kültürel ve sosyal politikaların geliştirilmesi de yerel yönetimlerin görevleri arasındadır. Her iki ilçede de halk bunun bilinci ve beklentisi içindedir.

e) Turizm, ticaret ve çevre önceliği

Avanos, kendi çapında ve çevresinde bilinen küçük bir turizm kentidir. Kapadokya bölgesinde yer alması, tarihi, kültürel ve turistik yerlerinin olması yerli ve yabancı turist açısından ilçeye bir canlılık kazandırmaktadır. Gerek daha iyi tanıtım gerekse diğer etkenler ile ilçenin turizmden daha fazla pay alması mümkün görünmektedir. Bu durumun gerçekleşmesinin ilçenin sosyal-kültürel ve ticareti hayatına da olumlu katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Gülşehir’de tarihi ve turistik pek çok yer bulunmasına rağmen turizm yönünden Gülşehir Kapadokya bölgesinde çok gerilerde kalmıştır. Bunda gerekli tanıtım ve reklam eksikliği ve bu konuda yeterli organizasyonun bulunmaması önemli bir faktör olarak dikkat çekmektedir. Nevşehir’de Ürgüp, Göreme, Derinkuyu ve Avanos doğa turizminden, Kozaklı sağlık turizminden, Hacıbektaş inanç turizminden gerekli payı alırken Gülşehir’in turizm gelirleri açısından çok fazla bir geliri bulunmamaktadır.

Doğrusunu söylemek gerekirse sadece Avanos, Gülşehir veya Kapadokya bölgesinde değil Türkiye genelinde henüz turizmin kendine özgü bir kültürü olduğu da söylenemez. Turizm bölgesi ilan edilen alanlar ve kentler genelde doğal ve tarihi-kültürel yönden kendine has otantikliğini/otantik görünümünü her geçen gün biraz daha fazla kaybetmektedir.

Arkasında geniş bir birikim ve uzun bir tarihi bulunmasına rağmen, turizm konusunda Türkiye’de yerel yönetime ilişkin bir gelenek olduğundan söz edilemez. Avanos ve Gülşehir’de de durum bundan çok farklı görünmemektedir. Çevrenin korunması ve turizmin geliştirilmesi sosyal hayatı olduğu kadar ticari hayatı da olumlu etkileyecek, bundan yöre halkı başta olmak üzere tüm ülke karlı çıkacaktır. Mevcut haliyle yörede bu potansiyelin çok iyi değerlendirildiğini söyleme imkânı bulunmamaktadır.

Bunun sebepleri arasında ülkemizde iktidara gelen genel ve yerel yöneticilerin elinin altında hizmete nereden başlayacağına dair somut plan-proje ve veriler bulunmaması yatmaktadır. Bunun en önemli nedenlerinden birisinin genelde Türkiye’nin özelde ise yerel yönetimlerin bir gelenekten kopup başka bir geleneğe tabi olması, ileriye yönelik ciddi planlamaların olmamasıdır denilebilir. Yeni bir geleneğe tabi olurken belirli kopuşlar olmaktadır. Bu anlamda, büyük geçmişle, gelenekle yeniden barışmak çok önemlidir. Bu zemin, yerel yöneticinin kendi ayağını basacağı çok anlamlı bir yerdir.

f) Şikâyet konuları ve beklentiler

Her iki ilçede de şikâyet konularının altyapı yetersizliği, su, ulaşım, çevre, turizm, sosyal ve kültürel faaliyet eksikliği, yöneticilerin halk ve sivil toplum kuruluşları ile diyalog azlığı, faaliyetler hakkında gerekli bilgilendirme yapılmaması gibi ana başlıklarda toplandığı görülmektedir. Yerel yöneticilerin kentli sakinleri ve sivil toplumu karar alma süreçlerine katma eğiliminde olmadıkları da bir başka iddia olarak ifade edilmektedir.

Yörede yerel yönetimlerin kamu hizmetlerini yerine getirirken daha fazla şeffaf, toplumun her kesiminin ihtiyaç ve taleplerine daha etkin şekilde cevap veren bir bakış/anlayışa sahip olmaları genel bir beklentidir. Yerel yönetimdeki bazı uygulamaların bu temenni ve teorinin epey gerisinde olduğu denekler tarafından savunulan bir başka gerçektir.

Araştırma bulgularından biri, yerel yöneticilerin her ne kadar demokratik yollarla seçilmiş olsalar bile, uzlaşma olmaksızın, siyasi-iktidar tekellerini savundukları gerçeğini açığa çıkarmış olmasıdır. Bir başka bulgu ise, yerel yönetimler, iyi yönetim ve hukukun üstünlüğü için, tek bir demokrasi şablonu sunmak yerine kompleks bir araçlar takımı geliştirip sunarak daha fazla destek ve yarar sağlanabilecek yer olmasıdır. Şikâyet ve rahatsızlıkların büyük bir kısmının bu beklentilere olumlu yanıt alınmadığı yolunda olduğu dikkat çekmektedir.

Yerel yönetimlerin hizmetlerini değerlendirme ve onlardan beklentiler konusunda kişilerin bakış ve ihtiyaç duydukları hususlara göre farklılıklar dikkat çekmektedir. Ancak bu yaklaşım tarzı sadece Gülşehir veya Avanos'a ve oralarda yaşayan insanlara mahsus bir durum da değildir. İnsanın olduğu her yerde benzer durumları görmek mümkündür. Nitekim Ankara ilinin Çankaya, Keçiören ve Mamak ilçelerinde yapılan bir araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. *Çankaya'da görüşülen denekler, sırasıyla kentin plansızlığını, ulaşımı, altyapıyı önemli sorunlar olarak öne çıkarırken; Keçiören'de görüşülen denekler % 39.7 ile altyapıyı en temel sorun, % 15.2 ile ulaşımı ikinci derecede temel sorun, % 9.9 ile de çevre sorunlarını üçüncü derecede temel sorun olarak kabul ettiklerini bildirmişlerdir. Mamak'da görüşülen deneklerin % 52.3'ü altyapı sorununu yörenin en temel sorunu olarak görürken, % 15.4'ü işsizliği, % 9.4'ü çevre sorunlarını temel sorun olarak öne çıkarmaktadır. Çankaya'da görüşülen deneklerin % 34'ü yörenin çok daha farklı sorunlarını saymışlar ancak, bunların her birinin oranları % 5'i geçmediği için genel değerlendirmeye alınmamıştır.¹⁵ "Yöremizin sorunlarını kim çözmelidir? Bu iş kimin görevidir" sorusuna devlet ya da hükümet cevabını verenlerin en yüksek oranda Keçiören'de, onu takiben Çankaya'da ve en düşük oranda da Mamak'da olması ilgi çekicidir. Aynı şekilde yörenin sorunlarını çözme görevinin belediyede olduğu cevabının Mamak'da % 51.7 gibi yüksek oranda denek tarafından dile getirilmesi ilginçtir.¹⁶ Çankaya'da öncelikli sorun sıralamasında % 20.7'lik bir oranla eğitim dile getirilirken, bu sorun Keçiören 'de halkın % 7.3'ünce, Mamak'ta ise halkın % 2'since önemli bir sorun olarak görülmektedir.¹⁷*

¹⁵ Kemal Görmez, **Kent ve Siyaset**; Gazi Kitabevi Yayınları, 1.Baskı, Ankara 1997, s. 74-75.

¹⁶ Görmez, a.g.e., s. 92-93.

¹⁷ Görmez, a.g.e., s. 90.

g) Kadınlar

Çalışma alanımız olan Gülşehir ve Avanos ilçelerinde kadın deneklerin bir bölümü, egemen kültürdeki cinsiyetçi rol paylaşımına onay verirken, diğer bir bölümü toplumsal pratikler aracılığıyla oluşup gelişen hâkim kültürdeki kadın kurgulanması ve algısını yıkmaya kararlı bir duruş ve kimlik ortaya koymaya çalışmaktadır. Kadınların sosyal hayatta daha etkin olması ve siyasi arenada hak ettikleri yeri almak istedikleri görülmektedir.

Yerinden yönetimin güçlendirilmesi aynı zamanda temsili demokrasinin ve geniş katılımcılığın artırılması demektir. Bu ise, doğrudan demokrasiye doğru atılmış ileri bir adımdır. Kadınların siyasi arenada daha aktif olması durumunda ise gelecekte hem ülke hem de yerel yönetimlerde kadınların daha belirleyici bir rolü olacağı görülmektedir. Aşağıda vereceğimiz şu örnek verilerimizi desteklemektedir.

Birleşmiş Milletler Ortak Programı (BMOP) kapsamında, 2006 Mart-Mayıs döneminde birçok şehir ziyaret edilmiştir. O ziyaretlerden bir tanesi de Nevşehir'e gerçekleştirilmiştir. Nevşehir'de yapılan toplantıda kadınlar yerel yönetimler ve yerel yöneticilerin çalışmaları konusunda daha fazla bilgilenme ihtiyacı duyduklarını açıkça dile getirmişlerdir. Öte yandan proje hazırlama konusunda da eksikliklere dikkat çekilerek ortak program faaliyetlerinin bu alanlarda yoğunlaştırılması öngörülmüştür.¹⁸ Bütün bunlar Nevşehir ve yöresinde kadınların sosyal hayatta daha etkin olma isteklerinin göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

h) Birkaç Önemli Tespit

Bu çalışma sadece rakamsal verileri ortaya koymakla kalmamakta, aynı zamanda olayların analizini de konu edinmektedir. Yapılan analizde: Her iki ilçede de sorulara verilen cevaplarda deneklerin tepkilerinin bilinçsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç farklı görünümde tezahür etmiş olduğu söylenebilir. Özellikle hizmetlerin yeterli olup, en fazla memnun olunan hizmet ve en fazla şikayet edilen hususlar ile arzu edildiği halde yerine getirilmeyen veya gerçekleşmediği düşünülen belediye hizmetlerine ilişkin olarak verilen cevaplarda, eğer hizmetler ve değişiklikler bireye, aileye ve gruba pozitif katkı sağlamış ise tepkilerin olumlu bir trend çizdiği, aksi durumda bunun negatif bir ivme kazandığı gözlemlenmektedir. Yerelde gerçekleştirilen değişikliklerin hayatına olumlu ya da olumsuz etkisi olduğunu düşünen, algılayan veya görenler, anket formundaki ifadelerinde, olumlu veya negatif yöndeki tepkilerini davranışsal olarak ortaya koymaktadırlar.

Diğer yandan, bireysel, aile veya grup menfaatlerini birinci derecede ön planda tutmayıp, geniş kitlelerin ve kentsel alanın genelini göz önünde bulundurarak yerel yönetimleri/belediye hizmetlerini değerlendirenlerin tepkilerini bilinçsel olarak ortaya koydukları ifade edilebilir. Bu tepkilerin, duygusal tepkiye nazaran çok daha pozitif olduğu söylenebilir. Dolayısıyla duygusal ve davranışsal tepkilerin olumlu veya olumsuz olarak ifade edilme biçim ve şekli, hizmetlerin bireysel, grup veya geniş kesimlerin beklentilerini karşılmasına göre farklılaşmaktadır. Burada ortaya çıkan bulgulara göre, yerel yönetimlerde bireysel, aile ve herhangi bir gruba ilişkin

¹⁸ <http://www.unfpa.org.tr/protectingwomen/yapilanlar.html> (22.10.2009).

beklentinin genele oranla çok daha fazla ve yüksek olduğu iddia edilebilir. Bu nedenle, bireysel, aile ve baskı-çıkarcı gruplarına ait her tür hizmet beklentisinin karşılanmış olması veya karşılık bulmaması ilçe genelindeki hizmetlerden ve sorunlardan daha fazla ve açık bir şekilde dışa vurulmaktadır.

Hem Avanos hem de Gülşehir’de denekler, bireysel hayatları için önemli yer tutan konu ve sorunlarla ilgili açık uçlu sorulara verdikleri cevaplarda, yerel yönetimler ve belediye hizmetlerinin hangi konu-alan ve sektörlerde başarılı ya da başarısız, hangilerinde yetersiz, eksik veya verimsiz olduğunu saptamak oldukça zordur. Bu konuda farklı bakış açılarına göre farklı yaklaşımlar, farklı beklenti ve tepkiler dikkat çekmektedir. Çalışma yaptığımız ilçelerde denekler arasında bireysel olarak yerel yönetim ve yöneticilerden daha fazla istifade edebilmek eğiliminde olanlar olduğu gibi hizmetlerin hiçbir ayırım yapmadan herkese eşit bir şekilde sunulması ve imkânların herkesin refah ve mutluluğu için değerlendirilmesini isteyenlerin varlığı da dikkat çekmektedir. İkinci grupta yer alan kişilerin tavır ve beklentileri yerel yöneticilerin yerel yönetim ve ahlak ilkelerine gereken hassasiyeti göstermelerini ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Avanos ve Gülşehir ilçelerinde uygulanan anket sonuçları, giderek ağırlaşan kent sorunlarının, ‘katılımcı, etkin, dürüst yönetim’ anlayışı ve yerelleşmeye öncelik veren bir yaklaşımla aşılabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, vatandaşlar/insanlar daha fazla ‘demokratikleşmeyi, çağrı paylaşmayı, insan onuruna saygıyı ve eşitliği temel alan çağdaş bir yerel yönetim anlayışı’ uygulanmasını görmek istemektedir.

Daha özlü ifade etmek gerekirse, yurttaşlar temiz siyaset, temiz ve saydam bir yerel yönetim arzulamaktadır. Geniş kesimler, kent rantlarını daha fazla hizmete dönüştüren, altyapı ve potansiyeli daha fazla geliştiren, planlı ve çevre ile uyumlu kentleşmeyi savunan, kentsel alandaki işsizlik ve yoksullukla daha etkin bir şekilde mücadele eden, eğitim, çevre, turizm, sosyal ve kültürel alana destek veren, kent sakinlerini kararların oluşumuna katan bir yöneticiyi karşılarında görmek istemektedir. Kendilerine değer veren bir yönetim anlayışı beklemektedirler. Böyle olması halinde, yöre halkı ilçelerinin yakın gelecekte Kapadokya bölgesinin refah adası konumuna yükseleceği düşüncesini görmektedir.

Yörede bu gün olduğu gibi gelecek dönemde de ihtiyaç duyulan en önemli şeylerden birinin hukukun üstünlüğünden başlayarak “*tamamlayıcı belediye hizmetleri*” olduğu öne sürülmektedir. Bu bağlamda belediye yönetiminden beklenen en önemli hususlardan biri de, “*tamamlayıcı belediye hizmetleri*” kategorisindeki sosyal-kültürel etkinlikler ile merkezden çevreye doğru giderek yoğunlaşan bir şekilde hizmet kalitenin artırılmasıdır. Bunu gerçekleştirebilmek için merkezi yönetim anlayışından uzaklaşarak yerinden yönetimlere önem verilmesi ve yerel yönetimlerin imkân ve yetkilerinin artırılması istenmektedir.

Bu gerçekleştiği takdirde demokrat, şeffaf, katılımcı, hukukun üstünlüğü ve temiz siyaset anlayışı ile Kapadokya bölgesinin tarihi, sosyal, kültürel ve doğal güzelliklerine sahip kentlerinin, Türkiye’nin kırsal geri kalmışlık düzeyinde birer kentli-refah adaları gibi olacağına inanılmaktadır. Bunun için yerel ve genel yönetimlere, sivil toplum kuruluşları ve her bir bireye önemli görevler düştüğü kabul edilmektedir. Sadece

yönetimden hizmet beklemekten ziyade yerel yönetim ve hizmete katkı sağlama konusunda sorumlu davranmanın herkes için büyük önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır.

Takdir edileceği üzere yerel yönetimlerin güçlenmesi, yönetimin şeffaflaşması ve bireylerin karar alma sürecine katılımı kişisel yarardan daha çok toplumsal faydaya dönüşebilecektir. Toplumsal yarar temelli oluşturulacak bir model ise, halkalar şeklinde çevreye ve topluma yayılacaktır. Bu durum hem yerel hem de merkezi yönetimin işini kolaylaştıracaktır. Daha açık söylemek gerekirse, yerel yönetimlerde toplumsal kesimlerin karar alma sürecine elverdiğince katılımı ve belirleyici olması, ‘Siyaset yerelde başlar’ sözünü doğrulamak adına olduğu kadar, Türkiye’de sivil toplumun gelişmesi için de oldukça anlamlı bir dönem olacaktır.

Kaynakça

- Adalet Bayramoğlu Alada; “Yerel Yönetim ve Ahlak,” Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı El Kitapları Dizisi, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı IULA EMME Yayın Birimi, Ankara 1993.
- İnan Özer: “Türkiye’de Kent, Kentleşme ve Ketsel Değişme,” Düünden Bugüne Türkiye’nin Toplumsal Yapısı, Editör: Mehmet Zincirkıran, NOVA Basın Yayın Dağıtım, 1. Baskı, Ankara 2006.
- Kemal Görmez; **Kent ve Siyaset**; Gazi Kitabevi Yayınları, 1.Baskı, Ankara 1997, s. 74-75.
- Nuri Tortop; **Halkla İlişkiler**, İlk-San Matbaası, Ankara 1982.
- Selahattin Yıldırım; **Yerel Yönetim ve Demokrasi**; Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, İULA EMME Yayın Birimi, İstanbul 1993.
- Şükrü Karatepe; “Yerel Yönetimler ve Eğitim,” Yerel Yönetimler ve Eğitim Paneli-4 Haziran 1995 Kayseri, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 1996 Kayseri.

Elektronik Kaynaklar

- http://www.avanos.gov.tr/default_B0.aspx?content=269 (23.10.2009).
- <http://www.avanos.bel.tr/avanos/Download.asp> (24.10.2009).
- http://www.avanos.gov.tr/default_B0.aspx?content=199 (24.10.2009).
- <http://www.gulsehir.gov.tr/modules.php?name=Tarihi> (24.10.2009).
- <http://www.gulsehir.gov.tr/modules.php?name=Cografiyapi> (24.10.2009).
- http://www.hkmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=5744&tipi=3 (23.10.2009)
- http://www.nevsehir.bel.tr/index.php?option=com_content&task=view&id=141&Itemid=75 (20.10.2009).
- <http://www.unfpa.org.tr/protectingwomen/yapilanlar.html> (22.10.2009).
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Yerel_y%C3%B6netim (24.10.2009).